

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/2849	05 december 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 62/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

Ja

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/2849 d.d. 05 december 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

62/95

(Afgesloten 051200A DEC 1995)

Conclusie/voorzicht

De Bosnische Serviërs blijven bezwaar maken tegen de in het akkoord van Dayton voorziene status van Sarajevo. Ook de aanwezigheid van Kroatische en Servische militairen, alsmede "Mujahedin", in Bosnië-Herzegovina lijkt een struikelblok voor implementatie van dit akkoord. Het Bosnisch-Kroatische verzet tegen de toewijzing van de Posavina-corridor aan de Serviërs zal vermoedelijk door president Tudjman de kop in worden gedrukt.

Ook met betrekking tot het akkoord over oost-Slavonië bestaat nog steeds onenigheid. De kans op Kroatische militaire operaties tegen dit gebied blijft aanwezig. Overigens is onzeker onder welk mandaat de beoogde internationale troepenmacht zorg moet gaan dragen voor de implementatie van dit akkoord.

Bosnië-Herzegovina

Naar verluidt zal volgende week een referendum plaatsvinden onder de Servische inwoners van Sarajevo over de bepalingen ten aanzien van die stad in het vredesakkoord van Dayton. Eén van de kernbepalingen daarvan was dat Sarajevo een ongedeelde stad blijft en de Bosnische hoofdstad zal zijn. Zoals bekend had de Bosnisch-Servische leiding, bij monde van president Karadzic en opperbevelhebber Mladic, tegen de betreffende bepaling geprotesteerd. Karadzic had echter wèl in algemene zin steun aan "Dayton" betuigd na een bezoek aan zijn Servische ambtgenoot Milosevic, die voorstander is van het akkoord dat de opheffing van de sancties tegen zijn land heeft gerealiseerd. Gezien de bezwaren van Bosnisch-Servische leiders tegen het herstel van het Bosnische gezag over (de Servische delen van) Sarajevo lijkt het weinig twijfel dat de bevolking tegen zo'n herstel zal stemmen. Karadzic c.s. zullen dat zeker aangrijpen om opnieuw te pleiten voor herziening van delen van "Dayton". In ieder geval moet worden gerekend op verzet van Servische zijde tegen een eventuele poging daadwerkelijk het Bosnische gezag over de Servische wijken van Sarajevo te vestigen. Internationale veiligheidsgaranties voor de Servische inwoners zullen daar naar verwachting weinig aan veranderen.

Het is overigens onjuist om te spreken van "Servische" delen van Sarajevo. Uit de resultaten van de volkstelling van 1991 blijkt dat Moslims in alle wijken van de stad een meerderheid vormden.

Sindsdien zijn de Moslims echter door Serviërs uit diverse wijken verdreven. Het lijkt evenwel uiterst twijfelachtig of de bepaling in "Dayton", dat de oorspronkelijke etnische verhoudingen in Bosnië-Herzegovina moeten worden hersteld, in Sarajevo kans van slagen zou hebben.

De Bosnisch-Servische vice-president Koljevic heeft verklaard te verwachten dat de "grote mogendheden" speciale maatregelen zullen treffen om de veiligheid van de Servische inwoners van Sarajevo te verzekeren. Hij stelde dat dergelijke maatregelen de vrede in Bosnië-Herzegovina dichterbij kunnen brengen. Koljevic gaf geen nadere aanduiding voor de door hem beoogde maatregelen, maar hij lijkt in ieder geval de mogelijkheid open te laten dat de Serviërs uiteindelijk toch uitvoering zullen geven aan de bepalingen Dayton met betrekking tot Sarajevo. Koljevic heeft in het verleden blijk gegeven van een gematigder opstelling dan Karadzic. Indien Milosevic zou besluiten tot vervanging van Karadzic, zou Koljevic in aanmerking komen als opvolger. Diens uitspraak lijkt erop te wijzen dat zo'n mutatie kan leiden tot een minder afwijzende houding ten opzichte van het akkoord van Dayton.

Overigens zijn er aanwijzingen dat de Bosnisch-Servische autoriteiten maatregelen nemen om te voorkomen dat de bevolking op grote schaal de "Servische" wijken van Sarajevo verlaat. De afgelopen dagen zou een aantal vrachtwagens met huisraad verhinderd zijn de stad te verlaten. Hoewel vooralsnog onduidelijk is op welke schaal dit plaatsvindt, lijken de Bosnisch-Servische autoriteiten te vrezen dat een eventuele uittocht de Servische aanspraken op (een deel van) Sarajevo ernstig zou ondermijnen. De Bosnisch-Servische leiding wil duidelijk aan deze aanspraken vasthouden.

Het Bosnische parlement heeft president Izetbegovic toestemming gegeven namens de Bosnische overheid het akkoord van Dayton te ondertekenen. Zoals reeds eerder gemeld, had de president van de Moslim-Kroatische Federatie, Zubak (Kroaat), aangekondigd het parlement te verzoeken het akkoord af te wijzen vanwege de Bosnisch-Kroatische bezwaren ertegen. Zoals reeds eerder gemeld, hadden deze bezwaren vooral betrekking op het feit dat aan de Bosnische Serviërs een relatief grote strook land is toegewezen in de noordelijke Posavina-corridor. Daarmee zou Bosnisch-Kroatisch gebied rond de plaats Orasje geïsoleerd worden van de rest van de Moslim-Kroatische Federatie. Inmiddels is bekend geworden dat Zubak inderdaad zijn ontslag heeft ingediend. Ook de voorzitter van de Bosnisch-Kroatische regeringspartij HDZ (een zusterpartij van de gelijknamige regeringspartij in Kroatië), Kordic, heeft zijn ontslag aangekondigd.

Met hun opstelling protesteren Zubak en Kordic niet alleen tegen het beleid van de Bosnische regering, maar met name ook tegen de Kroatische president Tudjman. Deze hecht groot belang aan het akkoord van Dayton, omdat dit hem in staat stelt de autonomie voor de "Kroatische" gebieden in Herzegovina te versterken en de basis vormt voor de normalisering van de betrekkingen met Servië. Kennelijk wegen deze voordelen voor Tudjman zwaarder dan de bezwaren van de noord-Bosnische Kroaten tegen de "Servische" Posavina-corridor. Aangenomen wordt dat Tudjman over voldoende invloed beschikt om Zubak en Kordic te vervangen door personen die bereid zijn het vredesakkoord te aanvaarden. Overigens zal dit niet automatisch inhouden dat daarmee de samenwerking met de Moslims zal verbeteren, omdat Tudjman zelf voorstander is van maximale autonomie van de Kroaten in (het zuiden

van) Bosnië-Herzegovina en zich daarom zal verzetten tegen té grote bevoegdheden van zowel de (in "Dayton" voorziene) centrale Bosnische regering als die van de Moslim/Kroatische Federatie.

Volgens onbevestigde berichten is de afgelopen dagen sprake geweest van nieuwe gevechten tussen Bosnische Serviërs en Kroaten in de Posavina-corridor. Volgens Servische media is het initiatief uitgegaan van Kroatische zijde en wordt aan de strijd deelgenomen door reguliere Kroatische (HV-)eenheden, die opereren vanuit het gebied rond Orasje. Gezien de Kroatische bezwaren tegen de territoriale verdeling in noord-Bosnië kunnen deze berichten juist zijn. Of aan een dergelijke operatie inderdaad HV-eenheden deelnemen, is overigens twijfelachtig. Hoewel dergelijke eenheden in de omgeving van Orasje aanwezig zijn, wordt betwijfeld of Tudjman instemt met Kroatische operaties in de Posavina-corridor, omdat deze in strijd zijn met het verdrag van Dayton en de door hem gewenste toenadering tot Servië in gevaar kunnen brengen.

Premier Prlic van Herceg-Bosna, de "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina, heeft gepleit voor de vaststelling van formele demarcatielijnen tussen Kroatische en Bosnische eenheden in Bosnië-Herzegovina. Tot op heden is wèl sprake van bestandslijnen tussen VRS en hun tegenstanders, maar niet tussen de twee strijdkrachten die deel uitmaken van de Federatie. Met name omdat de HV de afgelopen maanden in belangrijke mate heeft bijgedragen aan de strijd in west-Bosnië, beheersen de (Bosnische) Kroaten momenteel méér gebied dan hun aandeel in de bevolking zou rechtvaardigen. De uitspraak van Prlic wijst erop dat in ieder geval een deel van de Bosnisch-Kroatische leiding deze situatie wil continueren. Dit zal naar verwachting tot nieuwe spanningen met de Moslims leiden.

Volgens recente persberichten is de Amerikaanse regering verontrust over de aanwezigheid van buitenlandse islamitische vrijwilligers ("Mujahedin") in Bosnië-Herzegovina. Volgens het akkoord van Dayton dienen alle buitenlandse militairen het land binnen dertig dagen na ondertekening van het vredesverdrag te hebben verlaten. De VS zouden er echter aan twijfelen of de betreffende Mujahedin hiertoe bereid zouden zijn. Gezien het feit dat het geen grote reguliere eenheden betreft, maar relatief kleine groepen die zich in sommige gevallen zelfs lijken te onttrekken aan het Bosnische gezag, zullen de meeste van deze vrijwilligers naar verwachting in Bosnië-Herzegovina aanwezig blijven. Niet uitgesloten moet worden dat zij, al dan niet met instemming van de Bosnische autoriteiten, zelfs nieuwe militaire acties zullen uitvoeren wanneer dat in hun eigen of Bosnisch belang lijkt.

De leider van de HDZ in Zenica, één van de belangrijkste centra van activiteiten van de Mujahedin, heeft gesteld te betwijfelen of deze zich op korte termijn zullen terugtrekken uit de stad. Hij stelde dat de meeste Mujahedin, hoewel zij uit het buitenland afkomstig zijn, beschikken over Bosnische identiteitspapieren. De betreffende functionaris zei verder in het licht van de wrijvingen die zich in het verleden in Zenica tussen Kroaten en Moslims hebben voorgedaan, te betwijfelen of veel Kroatische vluchtelingen bereid zullen zijn terug te keren naar de stad. Met name toonde hij zich bevreesd dat de Moslims hieruit zouden opmaken dat de Kroaten uitvoering van een vredesverdrag tegenwerkten. Uit deze uitspraak blijkt eens te meer hoe diep het wantrouwen tussen Moslims en Kroaten is, mede als gevolg van de aanwezigheid van Mujahedin.

Overigens zijn de Bosnische regeringstroepen niet de enige partij die worden bijgestaan door buitenlandse militairen. Zo lijdt het weinig twijfel dat de Bosnische Serviërs gebruik maken van "adviseurs" uit "Joegoslavië". Bovendien lijkt het aannemelijk dat een aantal Kroatisch-Servische militairen, die eerder dit jaar door Kroatische eenheden uit de Krajina zijn verjaagd, zich bij de VRS heeft aangesloten. Het is uiterst onwaarschijnlijk dat al deze Serviërs binnen een maand na ondertekening van het vredesverdrag uit Bosnië-Herzegovina zullen verdwijnen. Controle daarop lijkt ook zeer moeilijk te realiseren.

Vermoedelijk vormen de nog aanwezige reguliere HV-eenheden in Bosnië-Herzegovina het grootste probleem. Zoals reeds eerder gemeld, ziet het Kroatische bewind in hun aanwezigheid in de buurrepubliek een zekere garantie voor de Kroatische belangen. Zo verhinderen Kroatische eenheden dat er vrij verkeer is tussen de "Bosnische" stellingen in west- en centraal-Bosnië. Ook in het Bosnische achterland van de Kroatische havenstad Dubrovnik bevinden zich HV-militairen. De Bosnische minister van Buitenlandse Zaken Sacirbey heeft reeds gezegd te betwijfelen of deze eenheden zich de komende maand volledig uit Bosnië-Herzegovina zullen terugtrekken. Deze twijfel lijkt gerechtvaardigd.

Kroatië

De Iraanse minister van Buitenlandse Zaken Velayati heeft onlangs een bezoek gebracht aan Kroatië. Daarbij is volgens het officiële communiqué gesproken over de verbetering van de onderlinge economische betrekkingen (met name op het gebied van scheepsbouw) en over intensivering van de Kroatisch-Iraanse samenwerking met Bosnië-Herzegovina. Kroatië en Iran onderhouden relatief goede betrekkingen, die vermoedelijk vooral verband houden met het feit dat via Kroatisch grondgebied doorvoer van Iraanse goederen naar Bosnië-Herzegovina plaatsvindt. Iran heeft de afgelopen jaren bovendien diverse koopvaardisshepen bij Kroatische werven besteld; het vermoeden bestaat dat deze orders (deels) een tegenprestatie waren voor Kroatische assistentie bij illegale Iraanse wapenleveranties aan de Bosnische regeringstroepen. Hoewel met de gefaseerde opheffing van het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina de noodzaak voor illegale wapentransporten zal afnemen, zal Iran de Kroatische regering willen stimuleren om de militaire samenwerking met de Bosnische Moslims voort te zetten.

De (Servische) burgemeester van de stad Mirkovci (oost-Slavonië), heeft verklaard achter de overeenkomst over de toekomst van oost-Slavonië te staan die vorige maand is gesloten. Hij onderstreepte echter de intenties van de Kroaten te wantrouwen en stelde daarom dat de lokale Serviërs in ieder geval geen afstand zullen doen van hun wapens tot volledige overeenstemming is bereikt over taken en bevoegdheden van de internationale troepenmacht die moet toezien op de naleving van het akkoord over oost-Slavonië. De uitspraak van de betreffende functionaris illustreert het wantrouwen tussen Kroaten en Serviërs. In het akkoord over de toekomst van oost-Slavonië is onder meer voorzien in een snelle demilitarisering van het gebied onder internationale auspiciën. Bovengenoemde uitspraak sluit een dergelijke demilitarisering op termijn niet uit, maar onderstreept dat de Serviërs ernstige bedenkingen hebben tegen dit aspect van het verdrag. Mede gezien de uiteenlopende interpretaties van Serviërs en Kroaten over andere aspecten van het verdrag over oost-Slavonië, is het vooralsnog onwaarschijnlijk dat de Serviërs zonder meer zullen meewerken aan uitvoering ervan.

Overigens blijft onzeker onder welk mandaat de beoogde internationale troepenmacht zorg moet gaan dragen voor de implementatie van dit akkoord.

Overigens heeft ook de (Kroatische) burgemeester-in-ballingschap van Erdut, één van de belangrijkste plaatsen in oost-Slavonië, grote twijfels geuit over de uitvoering van het akkoord. Hij stelde dat de lokale (Servische) autoriteiten aan Servische vluchtelingen uit andere delen van Kroatië valse papieren en eigendomsbewijzen hebben verkocht, zodat het in de praktijk onmogelijk zal blijken de oorspronkelijke etnische en bezitsverhoudingen te herstellen of verkiezingen te houden die de oorspronkelijke bevolkingssamenstelling van oost-Slavonië weerspiegelen. De betreffende functionaris zinspeelde erop dat militair geweld analoog aan wat het afgelopen jaar in de andere "Servische" delen van Kroatië is gebruikt, uiteindelijk de enige mogelijkheid zal zijn om de Serviërs in oost-Slavonië op andere gedachten te brengen. Onzeker is in hoeverre deze opstelling wordt gedeeld door de Kroatische politieke leiding. Uit de stationering van gevechtseenheden aan de grens van oost-Slavonië blijkt echter dat zij rekening blijft houden met operaties tegen dit gebied.

Servië/Montenegro

Slovenië en "Joegoslavië" hebben elkaar vorige week diplomatiek erkend en zullen naar verluidt op korte termijn ambassades in elkaars hoofdsteden openen. Er bestaat echter nog geen overeenstemming over de verdeling van bezittingen en verplichtingen van de vroegere Joegoslavische Federatie. "Joegoslavië" houdt vol dat Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina en Macedonië van die Federatie zijn afgescheiden en op grond daarvan geen recht hebben zich als opvolgerstaat van Joegoslavië te presenteren. De Sloveense en Kroatische ministers van Buitenlandse Zaken hebben echter onlangs nog tijdens een bilaterale ontmoeting onderstreept dat zij blijven vasthouden aan de uitspraak van de internationale bemiddelingscommissie-Badinter, dat de Joegoslavische Federatie is uiteengevallen, waardoor alle deelstaten een proportioneel deel van de bezittingen en verplichtingen van die Federatie hebben overgenomen.

De Macedonische minister van Defensie Handzinski heeft de vrees uitgesproken dat Servië na ondertekening van het vredesakkoord voor Bosnië-Herzegovina zijn aandacht zal verleggen naar het zuiden. Met name stelde hij te vrezen dat "Joegoslavië" Macedonië onder druk zal zetten om het buurland te erkennen als (enige) rechtsoptolger van de oude Joegoslavische Federatie. Ook zei Handzinski te vrezen voor de komst van Bosnisch-Servische vluchtelingen naar Macedonië. Met name laatstgenoemde ontwikkeling is evenwel onwaarschijnlijk. De kans bestaat echter dat "Joegoslavië" inderdaad druk zal uitoefenen op Macedonië in de door Handzinski genoemde zin. De Macedonische president Gligorov had aan de vooravond van de aanslag op zijn leven van begin november besprekingen gevoerd in Belgrado, waarbij Milosevic hem naar verluidt onder druk had gezet om toe te treden tot "Joegoslavië". Eén van de voorwaarden daarvoor zou zijn geweest dat Macedonië de Servische positie inzake het uiteenvallen van de Joegoslavische Federatie zou aanvaarden. In Macedonië blijft de vrees bestaan dat Servische nationalistten, die Macedonië als zuid-Servië beschouwen, pogingen zullen doen de interne situatie in het land (verder) te destabiliseren.